

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 40

Ptuj, 30. oktobra 1921

III. letnik

Cvetlični dan

v nedeljo, dne 30. oktobra 1921

prredi „Kolo jugoslovanskih sester v Ptuj“ v prid domači ubožni deci. — Da bi zadnje skromne cvetke v l. 1921 prinesle mnogo toplih suknjic našim malčkom!

Karel Habsburg zopet na Madžarskem.

Že o veliki noči je poskusil razkralj Karel, da bi na Madžarskem zasel kraljevski prestol. Njegovi prijatelji, madžarski velikaši in škofje, so bili vse pripravili, da spravijo Karla na kraljevski prestol. Karel naj bi obnovil ogrsko kraljestvo, z njim pa združil kolikor mogoče bližnjih dežel Jugoslavije, Romunije, Češkoslovaške in še stare svoje Avstrije.

Sosednje države so uvidele to nevarnost in odločno zahtevale, naj Karel izgine z Madžarskega, sicer so primorane, da same z vojaško silo to dosežejo. Madžari so se udali in Karel je čez nekdanji dni neslavno odrinil v Švico, ki mu je po polomu Avstrije dovolila, da prebiva v njej. A zavezati se je moral Karel, da bo v Švici mirno živel ter ne ušel zopet na kako pustolovščino.

Ali Karlu, še bolj pa njegovi častihlepni ženi Citi ni ugajalo mirno življenje. Želita si nazaj časov kraljevske časti in slave, ko bi se njima nebrot visoke gospode klanjalo. Teh časov si želi nazaj pa tudi visoko plemstvo in visoka duhovščina, ki je v kraljevi bližini uživala vsaj del kraljevskega sijaja. V republikansko demokratični državi, kakršni sta sedaj Madžarska in Avstrija, ne uživa ta visoka gospoda onih izrednih časti.

Zato je bilo pričakovati, da poskusijo Karel s častihlepno Cito in visoka gospoda, da bi se vrnili nekdanji časi njihove slave in časti. Ali gospoda ne pomisli, da so se časi izpremenili. Umrli cesar Franc Jožef in ta visoka gospoda je v svoji gospodstvaželnosti zakrivila svetovno vojno, povzročila neizmerno gorja med ljudstvom. Sami so torej krivi, če je narod hrbet pokazal takim vladarjem in taki gospodi, ki jim ni za narod, ki narod le za se izrabljajo. Kako naj zahteva peščica samolastne gospode, da ljudstvo izroči vso oblast zopet njim, ki so ga že ogoljufali? Narodi so že toliko dozoreli, da sami po svojih poslancih uravnavajo svoje zadeve. Ali se naj začno narodi med sabo zopet krvavo klati za to, da pripomorejo kakemu Karlu in Citi do kraljevskega ali cesarskega prestola? Saj je bilo že v svetovni vojni dosti krvi prelite. Sedaj hočejo narodi v miru živeti, da z delom popravijo ono velikansko škodo, ki jo je napravila vojska. Zato pa ne zasluži

oni, ki hoče kaliti ta mir, nič boljšega, nego da se strnejo dobro misleči narodi in s silo uničijo takega brezvestnega kalilca miru. Ko bi takemu človeku bilo res kaj za narodovo srečo in blaginjo, bi pustil narode pri mirnem delu in jih ne tiral v nove vojske za sebe samega.

Vse to pa dela Karel s svojimi privrženci. Sveto je obljubil, da bo živel mirno v Švici. Ali prelomil je svojo besedo, ko kak cigan in prišel na Madžarsko, da se v krvavi vojski polasti madžarskega prestola in če se mu to posreči, da začne potem vojsko s sosednimi državami. Ali nimajo te sosednje države pravice in svete dolžnosti, da obvarujejo svoje narode novega prelivanja krvi? Da, imajo to dolžnost, zavedajo se te dolžnosti in vse tri države Jugoslavija, Čehoslovaška in Rumunska so se zedinile, da hočejo mir za svoje narode. Mir pa bo le, če ne bo Karel strašil po Madžarskem. Zato mora Karel izginiti z Madžarskega čimprej. Če noče Karel zlepa oditi, odkoder je prišel, naj ga prisilijo. To pa takoj, predno se bi mu posrečilo, napraviti večje nemire.

Kakor se je Karel o veliki noči zbal naše jugoslovanske vojske ter jo je čez nekaj dni že popihal nazaj v Švico, tako se mu naj tudi zdaj zgodi.

Da je Karlova vrnitev na Madžarsko velika nevarnost za evropski mir, so uvidele tudi velike zapadne države Anglija, Francoska in Italija. Kakor hitro so zvedele, da je Karel na Madžarskem, so zahtevale od madžarske vlade, da javno proglasi, da je Karel in vsa njegova rodbina odstavljena od madžarskega prestola, dalje da naj prime Karla in odžene, kakor bodo določile te države.

Kakor hitro pa se je razvedela vest o Karlovi vrnitvi po naši državi, je vsa javnost enodušno obsodila Karlovo vrnitev. In naj so pri nas razne stranke, ki se med seboj hudo pobijajo, v tem pa so edine: Karlova vrnitev na Madžarsko ne sme najmanjše motiti naše ujedinjene Jugoslavije. Veličastne skupne manifestacije vseh političnih strank in naše akademske omladine v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu so jasno pokazale, da stojimo vsi ko en mož za našo neokrnjeno državo, pripravljene, da v kali udušimo vse izrodke, naperjene proti naši državi.

Z demokratskega sestanka v Ptuj.

V Narodnem domu v Ptuj se je vršil sestanek tukajšnje organizacije jugoslovanske demokratske stranke. Načelnik dr. Tone Gosak je v daljšem govoru naslikal politični naš položaj na zunaj in v notranjosti, omenil zlasti gospodarske težave, s katerim se ima boriti ves svet in tudi naša Jugoslavija. Prešel je potem k našim ožjim razmeram v Jugoslaviji, v Sloveniji in nazadnje tudi v Ptuj.

Očrtal jo delovanje demokratske stranke v našem okolišu. V Ptuj so se vršile občinske volitve, pri katerih je demokratska stranka dobila 7 mandatov poleg 11 socialdemokratiških in 6 narodnosocialnih. Narodni stranki sta dobili sicer večino, ali nista se mogli zediniti za župana, ker so ga narodni socialisti zahtevali za-se dasi so v manjšini in tudi nimajo primerne kandidata. Ob medsebojnem prepiru narodnih strank se hoče okoristiti nasprotna stranka socialnih demokratov, o katerih je ugotovljeno, da se je zvezala z nekdanjimi pristaši Ornikovimi, da torej v narodnem in državnem oziru ni zanesljiva. To se jasno vidi na županskem kandidatu socialnih demokratov, g. Lozinšku, ki se še vedno ni otresel predvojnega mišljenja o Slovencih, ker njemu še vedno mrze Slovenci, njihova govorica in njihovo narodno in državno mišljenje in delovanje, kar pokaže gospod tudi javno in pri volitvah. Demokratska stranka se mora torej kot narodna in državna stranka upreti izvolitvi takega župana.

Načelnikovo pojasnilo so navzoči pristaši sprejeli z odopranjem. Razvil se je na to razgovor, ki se je tikal zlasti gospodarskega delovanja mestnega sosveta in narodnega življenja v Ptuj. Gospodarsko mestne razmere je izčrpno pojasnil gerent dr. Senčar. V narodnem oziru se je pa poudarjalo, naj bomo odločnejši, za kar pa bi morali svoje sile združiti, kakor delajo to tudi naši narodni nasprotniki! Ti so dobro organizirani. Nevarnost od njih ni samo lokalno narodna, nego oni so tudi državno nezanesljivi.

Na koncu so se sprejele te-le resolucije:
1. Pristaši jug. demokratske stranke zbrani na zaupnem sestanku v Narodnem domu v Ptuj dne 8. okt. 1921 odobravajo postopanje izvoljenih odbornikov v mestni svet in odbora

40—
20—
0—
3:50

St. Ljubička knjiznica
Ljubljana

Priloge je v
ovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

krajevne organizacije v postopanju volitev župana mesta Ptuj in se istim naroča, zasledovati dosledno sedanjo taktiko.

2. Izvoljenim našim odbornikom v mestni svet v Ptuj se naroča, da odklonijo vsako sodelovanje v mestnem svetu, kateremu bi načeloval kot župan Losinschegg.

3. Izvoljenim odbornikom se naroča, da isti priporočajo vladi, da ta odredi, da prevzame takoj posle župana izvoljeni podžupan Blažek, da pride izvoljeni občinski odbor do svojih pravic.

4. Navzoči člani izrekajo dosedanjemu gerentu g. dr. M. Senčarju in ostalim članom mestnega sosveta mesta Ptuj zaupnico in zahvalo za dosedanji trud — isto tako pa tudi vodstvu krajevne organizacije JDS v Ptuj v vsestransko priznanje in popolno zaupanje.

Protestno zborovanje proti vrnitvi Karla.

Tudi v Ptuj so se zedinile tukajšnje politične stranke socialnih demokratov, jugoslovanskih demokratov in narodnih socialcev, ter priredile v sredo, dne 26. t. m. v Društvenem domu skupen protestni shod. Udeležba je bila velika, zlasti delavstva je bilo v dvorani in na galeriji polno. V imenu demokratske stranke je govoril dr. Gosak, povdarjajoč, da stoji za Karlom šovinistična madžarska vlada; v imenu socialnodemokratske stranke je govoril Komavli, omenjajoč, da so tudi socialni demokrati ustvarjali Jugoslavijo, v kateri se jim godi boljše nego pod kakim Karlovim režimom, ki se mu odločno upirajo tudi avstrijski socialni demokrati; za narodne socialce je govoril Šerona, kažoč na naše nasprotnike Madžare, Nemce, pa tudi Italijane in Francoze. Po njegovem govoru se je zapela Lepa naša domovina.

Nato je bila sprejeta resolucija ljubljanskega protestnega zborovanja, kateri pa se je dodalo vsled med tem časom spremenjene situacije še več točk, med drugimi sledeče tri glavne:

I. Centralna vlada naj zahteva od antante, da se internira razkralj Karel najbližje kje v Južni Ameriki, ne pa v Italiji, tako da mu bo enkrat za vselej onemogočen vsak poskus zopetnega povratka.

II. Naj se zahteva spojitvev Jugoslavije s Češkoslovaško potom koridorja.

III. Naj se zahteva od Madžarske povračilo vseh stroškov, ki so nam nastali vsled

Stari Poetovio.

Predaval dr. Vladimir Travner.

Nadaljevanje.

V tem času se začelja preseljevanje narodov, ki je trajalo v naših pokrajinah do prihoda Slovencev okoli l. 567. Na hegu pred Huni so prekoračili zapadni Goti doleno Donavo ter se naselili ob južnem bregu reke. Ker pa so jih cesarski namestniki stiskali, so se uprli in potokli l. 378 v krvavi bitki pri Drinopolu cesarsko vojsko, kjer je tudi cesar Valens sam padel. Tedaj so udrli Goti do Carigrada in Julijskih alp ter opustošili mesta v Panoniji. Če je pri tej priliki trpel tudi Poetovio, ni znano; izključeno pa to seveda ni. Teodosiju, katerega je naslednik Valensa Gracijan imenoval za sovladarja, se je posrečilo napraviti zopet mir s tem, da je sprejel v vojsko Gote, Alane in Hune, ali jih pa naselil v Panoniji.

Medtem se je uprla rimska nacionalistična stranka pod Maksimom proti Gracijanu in proti njegovemu bratu Valentinijanu, slednjič tudi proti Teodosiju. V teh bojih je premagal Teodosij svojega nasprotnika, med drugimi tudi pri Poetoviju. Okoli l. 1700 so mislili, da so dravske terase ostanki teh sovražnih taborišč. Slednjič je združil Teodosij, katerega imenuje katoliška cerkev „Velikega“, ker je povzdignil katoliško vero v edino državno vero, zopet v celo državo.

Karlovega povratka, ker je bil slednji gotovo domenjen z madžarsko vlado.

Gospodarstvo.

Rožje kot krma za živino.

Vsled letošnje suše so zelo trpeli travniki in pašniki ter deteljišča. Sena je bilo malo, otava je pa popolnoma izostala, a tudi paše ni.

Pomanjkanje krme je torej splošno. Da se pomanjkanju krme nekoliko odpomore, opozarjajo se kmetovalci, da se more tudi listje raznega drevja s kristjo uporabljati za krmo, dokler še ni popolnoma suho. Posebno listje od trsja živina rada zavziva.

Pa tudi rožje vinske trte, ki odpade pri rezanju trt, more dobro služiti kot nadomestilo za krmo. To je posebnega pomena za kmetovalce vinskih okolišev, kjer tudi v navadnih letinah mnogokrat pomanjkuje krme.

Rožje lahko krmiš od jeseni do spomladi. Dokler še ni čas za redno obrezovanje trt, naj se porablja le vršiči trsnega lesa. Ko je trsn les dozorel, naj se izrežejo letošnji šparoni (locni) in drugo rožje, ki ga ne potrebujemo za rezitev v prihodnji pomladi.

Rožje, ki se ne pokrmi proti, naj se zloži v štiri oglate kupe na senčnem kraju. Da se preveč ne osuši, gaje obtežiti s kladami ali s kamenjem. Tako spravljeno rožje ostane sveže in sočno do pomladi.

Pred pokladanjem naj se rožje seseka in zdrobi na drobne kosce. Najbolje je, rožje polagati živini mešano, s senom ali s kako drugo krmo.

V vinskih okoliših so postavljeni na raznih krajih državni stroji za drobljenje rožja. Teh strojev se more vsak vinogradnik posluževati.

Kjer ni takih strojev na razpolago, moglo bi se rožje rezati z navadnimi močnejšimi slamoreznicami. Kosci pa ne smejo biti preveč kratki.

Živina se kmalu navadi na to krmo in rožje slastno žre. Hranilna vrednost rožja se ceni enako srednjedobremu senu.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da živina pri tej krmí dobro uspeva in da ne izgubi pri tem ne na teži in moči, pa tudi ne na mleku.

V naših vinogradih se nahaja ogromna množina rožja, ki bi lahko dalo mnogo krme. Vinogradniki naj bi se koristili s to okolnostjo v prid svoje živinoreje. F. Matjašič.

Pred svojo smrtjo je Teodosij razdelil državo med svoja sinova Honorija in Arkadija ter je dobil mlajši Honorij vzhodni del s Panonijo (l. 395). Kmalu na to so udrli Markomani in Kvadi v Panonijo, katere je sicer veliki vojskovodja Stiliho za kratko časa prognal; od tega časa pa so se množili sovražni vpadi v naše kraje vedno bolj, posebno l. 404, ko so upadli vzhodni Goti pod Radagajsom in l. 408, ko je šel gotski kralj Alarih v Italijo.

Nekoliko pozneje so udrli čez Tiso divji Huni, katerim je moral minister Aetius, ki je po smrti cesarja Honorija (423) vodil državo, l. 548 odstopiti Panonijo. Tako je prišel Poetovio pod hunsko oblast. Po bitki na Katalaunskih poljih (451) je šel „božja šiba“ Atila s svojo vojsko po cesti Syrmium-Aquileja proti Rimu. Mogoče je, da je na tem pohodu trpel tudi Poetovio, kar pa ni povsem verjetno, ker je spadalo itak v njegovo državo. Na tega mogočnega kralja Hunov spominja pravljica, da je Atila, ki je naslednjega leta umrl, pokopan baje pod cerkvico sv. Roka pri Hajdini, vendar je ta pravljica novejšega izvora, ter 1700 še ni bila znana. Po Atilovi smrti je hunska država hitro propadla. Naše pokrajine so postale zopet plen številnih germanskih rodov, ki so hiteli skozi naše kraje proti Italiji tako sosebo l. 475, ko so prišli semkaj Heruli pod vodstvom Odoakerja.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

G. major Djelošević mi je pisal iz Beograda obširno pismo. Zahvaljuje se iskreno svojim znancem in prijateljem za veliko udeležbo na odhodnici ter za vse usluge, ki so mu izkazali za časa njegovega bivanja v Ptuj. Zatrjuje, da mu ostane ptujska doba v najboljšem in najprijetnejšem spominu. Izraža trdno upanje, da se vrne v naše kraje, posebno v Ptuj, ki se mu je tako priljubil. Naroča si naš list, da ostane z nami v stalnem duševnem stiku. Ptuj, dne 10. oktobra 1921. Dr. Tone Gosak,

Kino. V soboto, dne 29. in v nedeljo, 30. t. m. se predvaja 5. epoha (zadnja) američanskega filma „Hiša grozote.“ V torek 1. novembra „Senca ene ure - Usoda ženske“ v 5 dejanjih.

Francoski krožek. Z raznih strani se je dala opetovana spodbuda, ustanoviti tudi v našem mestu francoski krožek, čigar člani bi imeli priliko, sposojevati si, oziroma čitati brezplačno ali za neznatne denarne prispevke francoske knjige in časopise, učiti se pod istimi pogoji francoskega jezika, oziroma se v njem v zato prirejanih tečajih, literarnih in siceršnih predavanjih uriti in tako sodelovati na kulturnem zblizanju Francozov in Jugoslovanov. Tako se je mudil v tej zadevi nedavno pri nas tudi odposlanec bivšega franc. min. preds. Poincaréja, g. Jean Bourgojn, ki nas je zagotovil moralne in gmotne pomoči s francoske strani. Da se oživotvori ta ideja, se bo vršil v četrtek, dne 3. novembra ob 17. (5.) uri pop. v prvem nadstropju tukajšnje realne gimnazije ustanovni občni zbor krožeka „Cercle franco-slovéne.“ Na dnevnem redu je ustanovitev krožeka, določitev pravil in lokala in volitev odbora. Vabljeni so k udeležbi vsi, ki se zanimajo in ki imajo resen namen in željo, udejestvovati se v uvodoma navedenem smislu, brez vsake razlike (opozarjajo se na to tudi stariši, čijih otrokom v šoli ni dana prilika, učiti se francosko).

„Vojni invalid.“ Invalidi, vojne vdove, naročajte naše glasilo „Vojni invalid“, ki izhaja vsak mesec samo dvakrat! Stane mesečno 4 K. Znesek je precej visok, pa ne bodi nikomur žal, kajti to glasilo je za nas neobhodno potrebno, sredstvo, ki nam prinaša potrebno in poučna vesti, ob enem s tem množi denarno stanje rezervnega sklada v v Ljubljani. Poverj. voj. inv. v Ptuj.

Klub rezervnih častnikov. V Ptuj se namerava ustanoviti klub rezervnih častnikov za ves Ptujski okraj, kakor se je to zgodilo že večinoma povsod drugod. Vsi rezervni častniki se vabijo, da pismeno prijavijo svoj pristop, ter pošljajo svoje naslove pripravljalnemu odboru v roke učitelja Ivo Jančiča, Ptuj, Panonska ulica 10. Obenem se naznanja občni zbor rezervnih častnikov, ki se vrši dne 29. oktobra ob 8. uri zvečer v gostilni Zupančič.

Davčni urad v Ptuj razglašá, da bo odslej v mesecih pred dospelostjo neposrednih davkov, t. j. januarja, aprila, julija in oktobra razposlal vsem zamudnikom poštne čekovne položnice, ne da bi strankam računal opominjevalne stroške. Dostavljajo se strankam le zato, da se jim dá prilika poravnati svoje davke pravočasno brez izvršilnih stroškov. Davkoplachevalci se pozivljajo, da položnice, ako bi jih pošta pravočasno ne dostavila, sami na pošti dvignejo, ker bi se jim po preteku 14 dni dostavile nove položnice po davčnem izvrševalcu in se jim računili opominski stroški po 4 vin. od vsake krone zaostanka. Ako bi kak davkoplachevalec ustno ali pismeno želel popolen izpisek iz kontne knjige, se mu isti izda proti plačilu takse po 5 dinarjev. S tem bodo morda nehale pritožbe, da se davki terjajo izvršilnim potom, ne da bi davkoplachevalec poprej izvedel točno vsoto, ki je v plačilo dospela.

Vinska trgateg, katero je priredila organizacija vojnih invalidov pod pokroviteljstvom mesta Ptuj g. majorja Kovačiča je dosegla